

واژه ها

صفحه	فهرست
۳	پرواز
۳	پرواز برنامه‌ای
۳	پروازهای غیربرنامه‌ای
۳	پرواز بین‌المللی
۳	پرواز داخلی
۳	پرواز عبوری
۳	پروازهای محلی
۳	پروازهای باری
۳	پرواز ابطال شده
۴	مسافر
۴	مسافر هوایی
۴	مسافر هوایی سوار شده یا خروجی
۴	مسافر هوایی بین‌المللی خروجی
۴	مسافر هوایی پیاده شده یا ورودی
۴	مسافر هوایی بین‌المللی ورودی
۴	مسافر هوایی داخلی
۴	مسافر هوایی بین‌المللی
۴	مسافر هوایی ترانسفر
۴	مسافر هوایی ترانزیت مستقیم
۵	مسافر هوایی INF
۵	مسافر هوایی CHD
۵	مسافر هوایی ADU
۵	مسافر هوایی جت وی
۵	بار هوایی
۵	توشه مسافر
۵	محموله پستی هوایی
۵	اضافه بار مسافر هوایی
۵	نام شرکت هواپیمایی
۵	شرکت هواپیمایی داخلی
۵	شرکت‌های هواپیمایی خصوصی
۵	شرکت‌های هواپیمایی دولتی
۶	سایر هواپیما
۶	آژانس حمل و نقل
۶	آژانس مسافرتی (هوایی)
۶	فرودگاه

۶	فرودگاه بین‌المللی
۶	فرودگاه مرز هوایی
۶	فرودگاه نظامی
۶	ایستگاه پروازی
۶	باند فرودگاه
۷	برج مراقبت
۷	پایانه (ترمینال) هوایی
۷	مساحت ساختمان‌ها، تاسیسات و تجهیزات فرودگاهی
۷	محوطه زمینی فرودگاه (Landside)
۷	محوطه هوایی فرودگاه (Airside)
۷	خدمات هندلینگ در حمل و نقل هوایی کشور
۷	خدمات هوانوردی
۷	دستگاه ناوبری فرودگاه
۸	روزهای در دسترس بودن هواپیما
۸	روزهای زمین‌گیر شدن هواپیما
۸	شبکه‌ی پروازی
۸	مسیر سفر
۸	مسیر هوایی
۸	مقصد سفر
۸	خط هوایی
۸	هواپیمای پهن‌بیکر
۸	عوارض فرودگاهی مسافر داخلی
۸	گواهینامه‌ی خاص پروازی
۸	مرحله پرواز
۸	میدان عوامل پروازی
۹	ناوگان حمل و نقل هوایی
۹	صندلی کیلومتر عرضه شده
۹	مسافر کیلومتر حمل شده
۹	ضریب ظرفیت مسافر حمل شده
۹	ضریب ظرفیت مسافری
۹	نفر کیلومتر مسافر جابه‌جا شده
۹	ضریب ظرفیت وزنی
۹	خط هوایی
۹	هزینه‌ی مسافر کیلومتر پرواز
۹	هزینه‌ی نفر (مسافر) ساعت پرواز
۱۰	طول اصلی باند
۱۰	باند(های) اصلی

پرواز: حرکت یک هواپیما از یک فرودگاه به فرودگاه دیگر که تحت یک شماره بوده و می‌تواند شامل یک یا چند مرحله باشد.

پرواز برنامه‌ای: پروازهای بین‌المللی که با هدف کسب درآمد و بر اساس یک برنامه زمانی اعلام شده از قبل، که بطور منظم یا متناوب برای استفاده عموم برقرار می‌شود و همچنین پروازهای (درآمدزا) اضافی که بعثت کثرت حمل و نقل هوایی علاوه بر پروازهای برنامه‌ای برقرار می‌شود.

پروازهای غیربرنامه‌ای: پروازهای در بستی بین‌المللی کرایه‌ای (چارتر) و اختصاصی بین‌المللی که با هدف کسب درآمد بطور غیر منظم (یا اتفاقی) و با احتساب پروازهای خالی که در این ارتباط انجام می‌شوند را پرواز غیر برنامه‌ای می‌نامند. این پروازها تورهایی که در خدمات پروازی برنامه‌ای منظور نشده و پروازهای کرایه‌ای (چارتر) یکطرفه را نیز شامل می‌شوند. آن دسته از پروازها که دارای مشخصات فوق بوده لیکن تحت عنوان پروازهای برنامه‌ای گزارش شده باشد، مشمول این تعریف نمی‌شوند.

پرواز بین‌المللی: عملیات پروازی که توسط هواپیما یا بالگرد داخلی و یا خارجی صورت گرفته و یکی از فرودگاههای مبدأ یا مقصد پروازی آن، خارج از کشوری باشد که شرکت حمل و نقل هوایی بهره‌بردار، در آن به ثبت رسیده است.

پرواز داخلی: عملیات پروازی که توسط هواپیما یا بالگرد داخلی و یا خارجی صورت گرفته و فرودگاههای مبدأ و مقصد پرواز، هر دو در داخل کشوری باشد که شرکت حمل و نقل هوایی بهره‌بردار، در آن به ثبت رسیده است. (هر چند در مسیر پرواز مرزهای کشور را قطع کند)

پرواز عبوری: عملیات پروازی که توسط هواپیما با استفاده از خدمات کنترل ترافیک هوایی کشور و با کسب اجازه قبلی، بدون توقف از فضای کشور عبور کند.

پرواز محلی: عملیات پروازی که توسط هواپیما یا بالگرد داخلی و یا خارجی صورت گرفته و از یک فرودگاه آغاز و پس از گذشت مدت زمان کوتاهی در همان فرودگاه با فرود عامل پروازی پایان می‌پذیرد.

پروازی باری: به پروازهایی که مختص حمل بار برای شرکت‌ها و موسسات حمل و نقل بین‌المللی و داخلی می‌باشد.

پرواز ابطال شده: به پرواز برنامه‌ای که بنا به هر علتی انجام نشود.

مسافر: انسان پیاده‌شده یا سواره (بجز راننده، هدایت‌کننده و خدمه در وسایل حمل و نقل عمومی) است که سفر انجام می‌دهد.

مسافر هوایی: فردی (به جز خلبان و خدمه‌ی پرواز) است که با هواپیما سفر می‌کند.

مسافر هوایی سوار شده یا خروجی: به مسافرانی که در قبال پرداخت وجه و یا به صورت رایگان، سفر هوایی خود را از فرودگاه مورد گزارش آغاز می‌کنند و همچنین به آن دسته از مسافران ورودی که در همان فرودگاه سفر هوایی خود را ادامه خواهند داد (از یک پرواز پیاده شده‌اند و پس از مدتی با پرواز دیگری به مسافرت ادامه می‌دهند) اطلاق می‌شود. این تعریف شامل مسافران ترانزیت مستقیم نمی‌گردد.

مسافر هوایی بین‌المللی خروجی: مسافر هوایی خروجی که مبدا پرواز او در داخل و مقصد پرواز وی در خارج از کشور باشد.

مسافر هوایی پیاده شده یا ورودی: به مسافرانی که سفر هوایی آنها در فرودگاه مورد گزارش خاتمه می‌یابد (و از محوطه فرودگاه خارج می‌شوند) و همچنین به مسافرانی که به سفر هوایی خود ادامه خواهند داد (از یک پرواز پیاده شده‌اند و پس از مدتی با پرواز دیگری به مسافرت ادامه می‌دهند). این تعریف شامل مسافران ترانزیت مستقیم نمی‌گردد.

مسافر هوایی بین‌المللی ورودی: مسافر هوایی ورودی که مبدا پرواز او در خارج و مقصد پرواز وی در داخل کشور باشد.

مسافر هوایی داخلی: مسافر هوایی است که مبدا و مقصد پرواز او در داخل کشور باشد حتی اگر مسیر پرواز وی مرزهای کشور را قطع کند.

مسافر هوایی بین‌المللی: مسافر هوایی است که مبدا یا مقصد پرواز او در خارج کشور باشد.

مسافر و بار ترانسفر: مسافر و باری که با یک پرواز وارد فرودگاه می‌شوند و وارد ترمینال و یا جایگاه بار می‌گردند و با همان پرواز یا پرواز دیگری فرودگاه را ترک می‌کنند.

مسافر و بار ترانزیت مستقیم: مسافر و بار هوایی که با یک پرواز وارد فرودگاه می‌شوند و با همان پرواز فرودگاه را ترک می‌کنند. (وارد ترمینال و یا جایگاه بار نمی‌گردند)

مسافر هوایی INF (INFANT): مسافرانی که کمتر از ۲ سال سن داشته باشند.

مسافر هوایی CHD (CHILD): مسافرانی که بیشتر از ۲ و کمتر از ۱۲ سال سن داشته باشند.

مسافر هوایی ADU (ADULT): مسافرانی که بیشتر از ۱۲ سال سن داشته باشند.

مسافر هوایی جت وی: مسافرانی که از تونل ایربریج فرودگاه‌ها استفاده می‌نمایند.

بار هوایی: شامل چمدان‌ها یا بسته‌ها به استثنای توشه مسافر، که توسط هواپیمای جابه‌جا می‌شود.

توشه مسافر: بار همراه مسافر است که بدون صدور بارنامه در قسمت بار همان هواپیمای مسافر، به مقصد معینی حمل می‌شود.

محموله پستی هوایی: شامل بسته‌های سفارشی و کیسه‌های پستی سریع‌السیار اعم از پست نامه و امانات است که به صورت دپش تحویل شرکت‌های هواپیمایی می‌شود.

اضافه‌بار مسافر هوایی: وزن باری است که مسافر هوایی اضافه بر مقدار مجاز رایگان، به همراه دارد.

نام شرکت هواپیمایی: نام شرکت‌های حمل و نقل هوایی اعم از ایرانی و خارجی است که بین فرودگاه‌های داخل کشور یا از فرودگاه‌های داخل کشور به مقصد خارج از کشور و بالعکس اقدام به جابجایی مسافر می‌نمایند.

شرکت هواپیمایی داخلی: شرکتی است که در ایران به ثبت رسیده و اکثریت سهام آن متعلق به اتباع ایرانی بوده و مرکز فعالیت آن در ایران باشد و پس از تایید شورای عالی هواپیمایی کشوری (به منظور انطباق با مصالح کشور و احتیاجات جامعه) و طبق مقررات هواپیمایی کشوری به حمل و نقل هوایی بار و مسافر مبادرت ورزد.

شرکت‌های هواپیمایی خصوصی: بیش از ۵۰٪ سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به افراد حقیقی یا حقوقی بخش خصوصی می‌باشد.

شرکت‌های هواپیمایی دولتی: بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آنها منفرداً یا مشترکاً متعلق به وزارتخانه، موسسات و شرکتهای دولتی می‌باشد.

سایر هواپیما : کلیه هواپیماهایی که باهدفی غیرازجابجایی مسافر یا بار در فرودگاه مورد گزارش با ذکر عنوان دستگاه اجرائی مربوطه مانند نیروی هوایی، سپاه، کشاورزی، نقشه برداری و .... نشست و برخاست می نمایند.

آژانس حمل و نقل : موسسه‌ای است که در مقابل دریافت کارمزد ، امکان حمل بار و یا مسافر را فراهم می کند.

آژانس مسافرتی (هوایی) : موسسه‌ای است که با دریافت مجوز از مراجع قانونی ذی ربط ، برای فروش بلیط شرکت‌های حمل و نقل هوایی به فعالیت می پردازد. برخی از موسسه‌های مذکور ممکن است علاوه بر فروش بلیط شرکت‌های حمل و نقل هوایی در زمینه تشکیل گشت‌های (تورهای) مسافرتی زمینی یا آبی نیز فعالیت کنند.

فرودگاه : هر نوع ساختمان ، تاسیسات و تجهیزات روی خشکی یا آب که تمام یا قسمتی از آن به منظور ورود، خروج و تردد هواپیما مورد استفاده واقع شود را فرودگاه گویند.

فرودگاه بین‌المللی : فرودگاهی است که دارای تسهیلات گمرکی ، قرنطینه ، کنترل رواید و گذرنامه است و پروازهای داخلی و بین‌المللی به منظور نشست و برخاست از مکان فوق استفاده می کنند و براساس استانداردهای ایکائو بین‌المللی ارزیابی شده و نام آن رسماً در منابع سازمان مذکور ثبت شده باشد .

فرودگاه مرز هوایی : که بر اساس تقاضا آماده پروازهای خارجی هستند و بطور قطع دارای امکان پذیرش پرواز بصورت برنامه ریزی شده باشند (بیشتر برای پروازهای حج)

فرودگاه نظامی : فرودگاهی است که صرفاً مورد استفاده (نشست و برخاست) هواپیماهای نظامی قرار می گیرد.

ایستگاه پروازی : فرودگاهی است که به طور معمول مورد استفاده پروازهای یک شرکت هواپیمایی قرار می گیرد.

باند فرودگاه : منطقه مستطیل شکلی واقع در فرودگاه است که برای نشست و برخاست هواپیما در نظر گرفته می شود.

برج مراقبت : ساختمانی است در نزدیکی و محدوده فرودگاه که به منظور ارائه خدمات کنترل ترافیک هوایی ایجاد شده است.

پایانه (ترمینال) هوایی : محلی در فرودگاه برای خروج مسافر و بار ، کنترل نوع و میزان بار و بلیت مسافران هوایی است که برای تسهیل در انجام این امور معمولاً از تسهیلات ویژه‌ای برخوردار است.

مساحت ساختمان‌ها . تاسیسات و تجهیزات فرودگاهی : سطح زیربنای تمامی سازه‌های ثابت ، مسقف و محصور است که به منظور خدمات و امور فرودگاهی احداث شده است.

محوطه زمینی فرودگاه (Landside) : اراضی است که مجموعه ساختمان‌های فرودگاه شامل ترمینال‌های بین‌المللی و داخلی ، مسافر و بار، ساختمان برج مراقبت ، تکنیکال بلاک ، ساختمان‌های ایمنی زمینی ، پلیس و سپاه ، هواشناسی و... را در بر می‌گیرد. بطور کلی از ورودی اصلی فرودگاه تا خروجی از ترمینال مسافری و به سمت توقفگاه عرض محوطه زمینی می‌باشد.

محوطه هوایی فرودگاه (Airside) : اراضی است که مجموعه آمد و شدها و نشست و برخاست همچنین مانورهای هواپیما در آن محوطه صورت می‌گیرد . بدیهی است سطوح ایمنی پرواز جزئی از مجموعه عوامل میدان پرواز است . محوطه هوایی فرودگاه محاط به جاده حفاظتی فرودگاه و در محدوده آن است .

خدمات هندلینگ در حمل و نقل هوایی کشور: در حمل و نقل هوایی ، مشتمل است بر خدمات‌رسانی در توقف‌گاه (هندلینگ رمپ ، مانند : سوخت ، غذا ، نظافت و...) ، ارائه خدمات فنی در فرودگاه (سرویس هندلینگ) به وسایل نقلیه موتوری هوایی و نیز جابه‌جایی بار و یا مسافر (هندلینگ بار و یا مسافر) از پایانه به وسایل نقلیه مذکور و به عکس.

خدمات هوانوردی : خدماتی (مانند نشست و برخاست هواپیما ، ناوبری مسیر ، پارکینگ هواپیما ، روشنایی و نور ، هندلینگ) است که برای هر پرواز ارائه می‌شود.

دستگاه ناوبری فرودگاه : دستگاهی است که کمک‌های لازم را به صورت خودکار برای انجام عملیات هدایت و کنترل نشست و برخاست هواپیما به خلبان ارائه می‌دهد.

روزهای در دسترس بودن هواپیما : تمامی روزهایی را گویند که هواپیما قابل استفاده و در تملک شرکت هواپیمایی می باشد.

روزهای زمین گیر شدن هواپیما : روزهایی که هواپیما قادر به ارایه پرواز (درآمدزا و غیر درآمدزا) نباشد را روزهای زمین گیر شدن هواپیما گویند.

شکله پروازی : تمامی مسیرهایی است که در آن پرواز انجام می شود.

مسیر سفر : مجموعه ای متوالی راه های متصل کننده مبدا به مقصد سفر است.

مسیر هوایی : مسیری مشخص است که هر نوع هواپیما در آن تردد می کند.

مقصد سفر : نقطه پایان سفر است.

خط هوایی : مسیر هوایی دارای مبدا و مقصد است که به منظور ایجاد درآمد ، مورد بهره برداری قرار می گیرد.

هواپیمای پهن پیکر : هواپیمای ترابری بزرگی را گویند که دارای کابین داخلی با پهنا مناسب برای استقرار مسافری است و صندلی های آن به صورت سه گروه در امتداد هم قرار گرفته اند و به وسیله دو راهرو از یکدیگر جدا می شوند. عرض این هواپیما کمتر از ۴/۷۲ متر نیست.

عوارض فرودگاهی مسافر داخلی : درصدی از قیمت فروش بلیط مسافری پروازهای داخلی است که از طرف مقامات کشوری برای شرکت های هواپیمایی منظور می شود.

گواهینامه ی خاص پروازی : گواهینامه ی صادره از سوی مراجع ذی صلاح که مجوزی جهت انجام خدمات معین هوانوردی و پروازی در زمان مشخص است را گواهی نامه خاص پروازی گویند.

مرحله پرواز : برخاستن یک هواپیما ، تا فرود آن است.

میدان عوامل پروازی : تمامی سطوح مانند باند پرواز و توقفگاه هواپیما است که به منظور نشست و برخاست و تردد هواپیما مورد استفاده واقع می شود .

ناوگان حمل و نقل عمومی: به مجموعه‌ای از وسایل نقلیه‌ی موتوری که فعالیت آن حمل و نقل بار و یا مسافر باشد، ناوگان حمل و نقل عمومی می‌گویند.

ناوگان حمل و نقل هوایی: ناوگان حمل و نقل عمومی است که فعالیت آن جابجایی بار و یا مسافر از طریق هوا باشد.

صندلی کیلومتر عرضه شده: حاصل ضرب تعداد صندلی عرضه شده در طول مسافت طی شده (بر حسب کیلومتر) در هر مرحله پرواز را گویند.

مسافر کیلومتر حمل شده: حاصل ضرب تعداد مسافر حمل شده در طول مسافت طی شده (بر حسب کیلومتر) در هر مرحله پرواز را گویند.

ضریب ظرفیت مسافر حمل شده: در هر مرحله پروازی، نسبت مسافر کیلومتر حمل شده به صندلی کیلومتر عرضه شده را ضریب ظرفیت مسافر حمل شده گویند که به صورت درصد بیان می‌شود.

ضریب ظرفیت مسافری: رجوع شود به ضریب ظرفیت مسافر حمل شده.

ضریب ظرفیت وزنی: نسبت تن کیلومتر حمل شده در هر مرحله پرواز به تن کیلومتر عرضه شده در همان مرحله پرواز را ضریب ظرفیت وزنی گویند.

نفر کیلومتر مسافر جابه‌جا شده: واحد سنجش جابه‌جایی مسافر است که بیانگر حمل یک مسافر در یک کیلومتر می‌باشد.

هزینه‌ی مسافر کیلومتر پرواز: تمام هزینه‌هایی است که در یک کیلومتر مسیر برای یک مسافر هوایی در نظر گرفته می‌شود.

هزینه‌ی نفر (مسافر) ساعت پرواز: تمام هزینه‌هایی است که در یک ساعت پرواز برای یک مسافر هوایی در نظر گرفته می‌شود.

طول اصلی باند : طول بانندی که برای مقاصد طرح یک فرودگاه انتخاب شده و برای نشستن و برخاستن در ارتفاع صفر، باد صفر و شیب صفر تحت شرایط جوی متعارف مورد نیاز است (کتاب استاندارد های بین المللی فرودگاهها - ترجمه اکبر والی و فریدون راد)

باند (های) اصلی : باند(هایی) است که استفاده از آن در شرایط ممکن نسبت به استفاده از سایر باندها در اولویت قرار دارد.